

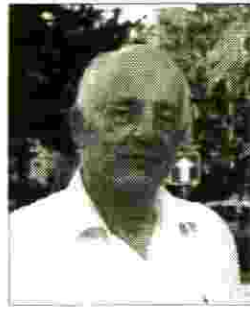
יתיר ראובן (הירש)

הכינוי: "עודד"

נולד בשנת 1925, ברסלאו-גרמניה

עלה לארץ בשנת 1938

התגייס לפלי"ם ב-1944

ה ע ס נ ה ר י ס ' 0

תקציר תולדות חיים

ברקע נעורים בגרמניה, יש משפחה חמה, בורגנית, יהודית רפורמית. עסקי פרנסה בינוניים - משולבים בקהילה ובחיי התרבות הגרמנית.

למדתי בבית ספר גרמני 4 שנים. 1935 עברתי לגימנסיה היהודית.

בגיל 12 הצטרפתי לתנועת ה"Werkleute" - מייסדי קיבוץ "הזורע". בלעתי את הרעיון של עליה אל ארץ חדשה, מהול אידיאולוגיה ציונית, ודחף להרפתקה. בינתיים חיינו, פעלנו, בגרנו בצל העידן הנאצי.

משפחתי עלתה ארצה בעוד מועד. הורי הגיעו אל ארץ זרה. אחי ואנוכי הגענו אל היסטוריה בהתהוותה. הבימה שלי הייתה בקו חיפה של "השומר הצעיר" וב"הגנה".

בעודי ילד פינטזתי על ים - אניות - מרחבים. אחרי עלייתנו נדחק החלום, במקומו באו חיי יום-יום של לימוד שפה, השכלה, חובות למשפחה ולחברה. הסתפקתי בחתירה ומפרשים במסגרת "הפועל הימי - חיפה" (1938-40).

אולם ב-1942 הגיעו היריעות על הזוועות העוברות על יהדות אירופה תחת המגף הנאצי. מוסדות הישוב קראו למתנדבים להכשרה ימית, במבט אל הצלת שארית הפליטה בדרך הים. התנדבתי מיד. מצאתי את יעדי: ים בשילוב עשייה ציונית והגשמה.

פרק ביניים בדרכי החדשה

סוף 1942 התנדבתי עם עוד חברים מקן חיפה להקים את ההכשרה הארצית המגויסת הראשונה של התנועה.

ב-1 בינואר 1943 יצאנו ל"כפר מנחם". הייתי שלם עם הסטייה הזאת, אולם לזמן קצוב: עד גיבוש היחידה למספר חברים סביר. אז אצא לדרכי והיעד: ים. - כך היה. באביב 1943 פניתי אל קיבוץ "שדות-ים" לעבודה בדייג.

בקיץ 1943 עברתי קורס של החבל הימי בקיסריה, בהדרכת שמואל טנקוס.

אהבתי את החיים האלה על שפת הים, יצאתי עם החברים לדייג חופי ודייג מכמורת. עבדנו עם הדייגים הערבים וכמוהם, כימי סערה לא חסרה עבודה במשק...

"שדות-ים" אירחה את המחלקה הימית של הפלמ"ח. שם התנהלו הקורסים הראשונים, שם יתבשל העתיד שלי. עזבתי את "שדות ים" לתקופת פעילות תנועתית בעיר. לפרנסתי עבדתי על ספינות דייג פרטיות. ביניהן א.ק. "עמוס" שהפכה לימים לאניית אמוץ של הפלי"ם.

בסוף 1944 התגייסתי. אסתרקה הרקובסקי ז"ל קבלה אותי: נו, עוד חמור... למחרת יצאנו לעבודה במחצבת "נשר". לא עבר זמן רב, ועברתי מ"נשר" חזרה לנמל, אל ספינות הדייג. שם הרגשתי בבית. קורס מס' 4 למפקדי סירות, 1945 ובהמשך, השלמה למדריכים.

הדרכת בקורסים 5-6. בתקופה זו עסקתי גם ב"קורסים קצרים", עבור מחלקות "חופיות" כגודדי הפלמ"ח. לקראת סתיו שנה זו הגיעה ספינת המעפילים הראשונה אחרי המלחמה, "רליין". לקראת הגעתה הצפויה שטנו יומיים בסירות האימונים שלנו, "רוב" ו"תרצה" הרחק ללב ים. אני לא יכול לומר היום מה הייתה מטרת התרגיל. זכורים לי ימים נהדרים אלה בלב ים נטו, ברוח טובה ואווירה של גיבורים שיאתרו את הספינה השטה לה... בודדה... וננווט אותה לחוף מבטחים.

היה להם קשר, ידעו שצריך להגיע לקיסריה, עגנו אנחנו חתרנו... "מן הספינה אל החוף נשאנו את עמנו עלי שכם". (אלתרמן) אחריה היו הורדות נוספות. הצי שלנו הכיל את שלושת סירות האימונים, מספר סירות דייג ערביות, מונעות כמוכן במשוטים ומפרשים. אני אהבתי את ההפלגות לאורך החוף. הג'ובים שימשו לי עילה לרב-וגוניות של חיי הנוודות הימית. - (אני מודה באשמה) אפשר להיות מסור ורציני, לבצע את הנדרש, וגם לאהוב כל רגע! באביב 1946 מצאתי את עצמי בקורס חובלים מס' 2. גרנו ב"יגור" בשכונת אוהלים. כל בוקר נסענו, תלמידים לכל דבר, לחיפה אל בית הספר הימי. למדנו את אשר אמור לסייע לנו במילוי התפקיד הימי בלוחי ספינות המעפילים. - הייתי גאה במיוחד. 8 שנים לפני זה' 1938 היא שנת העלייה שלי, צירפו את יקה הטרי למחזור הראשון של ביה"ס הימי: ללא שפות עברית, אנגלית, באיחור של חודשיים, עם מטען חסר של שני שלישי כיתה ח'. זה לא הלך. עתה חזרתי למקום, לכיתה, תלמיד מן המניין, עם

שעורי בית באמתחתי:

בימי העבודה על הספינות של "שרות-ים" ציפיתי בעצם להזדמנות של הפלגה על האניות הגדולות. לכך התכוונתי להתכונן. רכשתי ספרות בריטית בנושאי גיווט וימאות, ומילון. בלילות, אחרי שובינו לנמל, התחלתי מבראשית, החומר דיבר אלי, השפה האנגלית נקלטה מהר, נושאי הימאות בספרות נתקבלו כדבר מוחשי, למדתי את החומר. בקורס החובלים כבר לא הייתי תלמיד מתחיל.

לקראת שליחות המוסד לעלייה ב' היה עלי לעבור קורס מ"כ. השבת השחורה, יוני 1946 קטעה את קיום הקורס בשלב זה. במקרה לא נעצרתי. הלכתי למעברות למנות את ה"שורדים" ועוד באותו לילה הלכתי ל"שרות ים". רוב הגברים של המשק נאסרו, הבסיס שלנו היה הרוס, הסככה היתה הפוכה, הציוד מפוזר. למחרת ניגשנו לעבודה. ביוני 1946 קרא לי יוחאי להפלגת סיור בחוף לבנון. הפלגה שניה לאותו מקום, אולם בתנאי מזג אוויר סוער וחתירה של שעות נגד הרוח, נסתיימה בחוף נהרייה. עגנו, כדי לנוח, ולחכות לרוח טובה. התהפכנו, כל הציוד נשטף אל חוף הכפר הערבי א' זיב. אחרי ששכנענו את הערבים, שאנחנו אחים דייגים ופירטתי את יעדי הדייג בסביבה, והעומק, סוג הקרקע הידוע לדייגים והדגים המצויים שם, החזירו לנו הכל.

באוגוסט 1946 צידף אותי יוחאי לפעולת החבלה באניית הגירוש הבריטית:

"Empire Rival" שעגנה במפרץ חיפה. כמו בהפלגות קודמות עם יוחאי, ואחרות גם כאן היה תפקידי ימי קודם וכל, בפרט בתור דייג, לשם הסוואה.

ספטמבר 1946 נשלחתי ליוון, אל יני אבידוב. על הפרק עמדו רכישות כלי שייט עבור המוסד: "כנסת ישראל" ו"רפיח". שתיהן מיועדות לבאקר, יוגוסלוויה לקבלת העולים. מסיבות מסחריות נשלחה "רפיח" למעגן ביניים באי - Sapienza.

"כנסת ישראל" התחמקה מנמל פיראוס והגיעה לבאקר. עם סיום עסקת "רפיח", הצטרפנו, קבוצת מלוויים להפלגה לבאקר. בדרך עלינו על שרטון. גררנו אותנו, נזקים לא נראו. בו זמנית הופיעו הבריטים בכדי לבדוק את זהות הספינה. הסתלקנו בספינת דייג שהוכנה מראש. בסיומה של הפרשה (ראה כתבה מצ"ב) קיבל רב החובל היווני פקודה לשוב לפיראוס. אנחנו פגשנו את "רפיח" בלב ים, עלינו והשתלטנו עליה. הובלתי אותה, עם חברי, לא לפיראוס, כי אם לבאקר.

הופנית, יחד עם יוסי המבורגר - הראל לכנסת ישראל. הצטרפנו אל בנימין ירושלמי ז"ל אשר ניהל את ההכנות לקראת ההפלגה. בימים הראשונים של נובמבר 46 הגיעו 4000 עולים, עם יואש צידון, הגרעוני, ממחנות המעבר בזרוב.

"כנסת ישראל" העלתה 3,500 וספינה קטנה, "הקדושה"

קבלה 500 עולים. בדרך אל הים הפתוח עלתה "הקדושה" על אי וטבעה. 500 נוסעיה צורפו אלינו. - ההפלגה של "כנסת ישראל" התנהלה בסדר וניהול מופתי. אימנתי קבוצת צעירים בעבודת הים. בים האגאי פיטרנו, כמתוכנן, את הצוות היווני. הם הוחזרו לפיראוס בספינה קטנה עם בן ירושלמי. ב 5 ימי ההפלגה שנותרו, לקחתי פיקוד פעיל על הגיווט ושגרת הסיפון ומכונה, בשיתוף ועזרה מבעלי המקצוע בין עולים. איתם והסגל הרפואי (!) התנהלו חיי העולים והאנייה, על פי תכנון מראש וניהול צוותים בין המעפילים במלוי התפקידים החיוניים. כמו כן נעשו הכנות לקראת התנגדות פעילה למקרה של גירוש מהארץ.

אני עברתי עם המעפילים לגירוש קפריסין. - ראשית רצמבר 1946.

אחרי שובי ארצה, פברואר 1947 השתלבתי בפעילות של הפלוגה.

ב-1 אפריל 1947 נדרשתי להחזיר חוליה וציוד אל תוך מחנה המעצר "קראולוס" ליד פמגוסטה. יצאנו על ס.ד. "נון" בשעות הלילה ירדנו לחוף במפרץ פמגוסטה, קברנו את סירת העזר, מנוע וחלק מן הציוד, התקדמנו אל הגדר, בפנים המתינו לנו. חדרנו לתוך המחנה.

בהזדמנות ראשונה חזרתי ארצה. - בקיץ 1947 יצאתי עם קבוצת חברים לשליחות, על אניית הנוסעים "Cadio" למרסייל. במעבר בנמל פיראוס נאסרנו. זו הייתה נסיעתי השניה על האנייה. סביר להניח שאיש צוות זהה אותי, והלשינו לאיש מודיעין בריטי. התביעה הייתה מעבר גבולות במסמכים מזויפים. ביימו לנו משפט, הסניגור הביא לזיכוי, המוסד שילם, אנחנו גורשנו חזרה לפלסטינה א", אל זרועות הבולשת. - שוחררנו כעבור זמן מה. חזרתי לפעילות הפלוגה על חוף "שרות ים".

מלחמת הדרכים התחילה אחרי כ"ט בנובמבר 1947. כבישים נסגרו, דרכי הגישה נחסמו. בצד הדרכת קורס 9 פתחנו שרות ימי עוקף את המחסומים הללו עם סירות הדייג. זכינו בקידום הטכני: מנוע אוטוורד לפלוקה שלנו. במרץ 1948 יצאתי שוב. הפעם על א.ק. "קדמה" למרסייל. חברים מהפלוגה באו להיפרד, ומסרו בהזדמנות זו על פירוק הפלי"ם, לזכות שרות ימי, שיהפוך בבוא הזמן לחיל הים. נעדרתי מן הארץ בחודשים הקריטיים הללו עד, וכולל ייסוד המדינה. מאחר ונדרשתי לתפקיד באיטליה, עברתי עם עוד 2 חברים לגנואה, בתור נוסעים סמויים על א.ק. "עמל" של חב' "עתיד". אחרי המתנת כוננות ברומא ו"בגבעה" נתמנית לפקד על - "San Antonio II" מנפולי לבאקר יוגוסלוויה, לקבלת 700 מעפילים. היינו 3 ישראלים: אהרון מיכאלי, הגרעוני, מאיר רוט המלווה.

אינני יודע היום את תאריך ההפלגה מבאקר. ארצה הגענו בתום הפלגה נורמלית, בערב של ההפוגה הראשונה, תחילת יוני 1948.

ביוגוסלוויה היינו מנותקים מקשר ומידע. אנחנו לא הינו

ראובן (המפקד) עם הגרעוני מיכאלי בחדר האלחוט

זהו כרטיס הביקור שלי. במסגרתו מילאתי מגוון של תפקידי פיקוד, פיקוח, הוראה, ומנהל, עבור חברות ישראליות וגם זרות.

נשוי ליעל - שרי וונקלר, הורים לדיתה.

מודעים לאירועים המתחוללים בא"י. בהתקרבות למפרץ חיפה חג מעלינו מטוס. כמו בימים ההם שלחנו את המעפילים אל המחסנים, כסינו, הסוינו, ותהינו... במברק למוסדות דרשתי הנחיות: לאן אנו מגיעים? מה צפוי לנו בחיפה? התשובה הייתה קלאסית, בערך כך: "אתם מגיעים אל נמל חיפה המשוחרר, הנמל של הרפובליקה החופשית, ישראל... נתב יקשר אתכם לרציף" - לא אשכח הודעה זו לעולם.

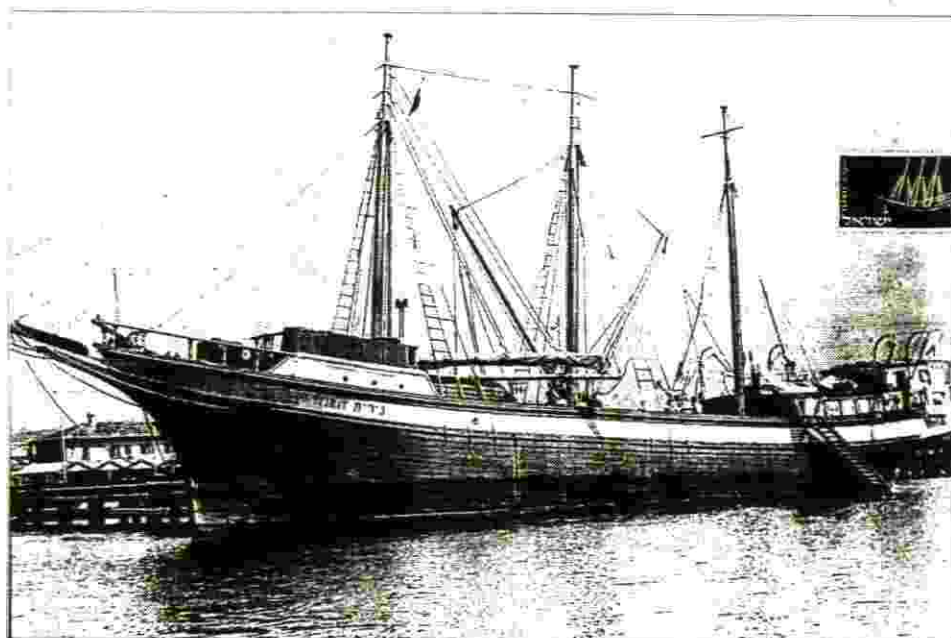
במפרץ עצרה אותי אח"י? "חנה סנש" - בעבר - בפקוד ישראל אורבך. הוא נשמע מופתע (!) מהופעת ספינת העולים, "אתם מדברים עברית??"

אחרי הזיהוי הגיע ר/ח מרטין אקדיש, הנתב.

ברציף מס' 4 קבלה הסוכנות את העולים, אני קבלתי ידיעה על קורבנות ההתקפה המצרית על קיבוץ "נירים" - חברי מימי כפר מנחם. ביקשת, ואושר לי לקרא לספינה שלי: א.מ. "נירית".

עד אוקטובר 1948 המשכתי להביא עולים, מצרפת על ה"נירית", עם שני חברי לעשייה.

אחרי השחרור, ינואר 1949 מפיקוד על ספינות המוסד לעליה ב', השתלבתי בחברת השייט הלאומית, כקצין ימי רוב חובל.

"נירית" עם עולים בחיפה המשוחררת